

Til medlemmene i Universitetets utdanningsutvalg

Forslag til dagsorden møte i Utdanningsutvalget – Møte 6, 2023

Tidspunkt: 31.august kl. 09:00 -12:00

Møtested: Kollegierommet, Museplass 1

Forslag til dagsorden:

Presentasjonsrunde: Nytt medlem fra SV-fakultetet og nye studentrepresentanter

I Godkjenning av innkalling og dagsorden

II Godkjenning av protokoll fra UU-møte 5, 14.juni (merknadsfrist 30.06.2023)

III Skriftlige og muntlige orienteringer fra utvalgsleder og administrasjonen

- Saker til eventuelt

Innledning maks 20 minutter

<i>Estimert tid</i>		
20	Sak nr 28/23 Orienterings- og drøftingssak	Hvordan skal UiB tilpasse seg veiledning om deling av digitale læringsressurser: Deling av digitale læringsressurser - veileder - Universitets- og høgskolerådet (uhr.no)
20	Sak nr 29/23 Presentasjon	Bedømmelse av utdanningskompetanse i forbindelse med opprykk til professor
30	Sak nr 30/23 Orienterings- og drøftingssak	Akademisk redelighet
15		Pause
20	Sak nr 31/23 Orienteringssak og presentasjon	Meritteringsordningen for fremragende undervisning ved UiB
20	Sak nr 32/23 Orienteringssak	Eksternfinansierte programmer: Rekruttering av studenter fra land utenfor EØS og Sveits
15	Sak nr 33/23 Orientering- og drøftingssak	Erasmus+ midtveisevaluering
5	Sak nr 34/23 Vedtaks sak	Tildeling av Ugleprisen 2023 UNNTATT OFFENTLIGHETEN
10		Eventuelt

Årshjulsaker i Utdanningsutvalget i 2023:

September: Gjennomgang av studentrekrutteringen

September: Studiestartuken /Velkomstuken

September: Studiekvalitetsmeldingen

Oktober: Opptak og opptaksrammer

Oktober: Presentasjon av Studentparlamentets program

Oktober: Årsmelding fra Læringsmiljøutvalget

Oktober: Utdanningsutvalgets møteplan 2024

Oktober: Studieportefølje

Oktober: Forsinket sensur

November: SHoT-undersøkelsen

November: Planer for velkomstuken neste studieår

November - desember: Oppfølging av Handlingsplan for kvalitet i utdanning

Desember: Studiekvalitetsseminar

Desember: UU sine prioriteringer for strategi i kommende kalenderår (evaluering av årets punkt, evt supplere med nye punkt)

Desember: Rapport fra digitalundervisning utøvelse

Desember: Olsens legat – Revidering av retningslinjer.

Mars: Videreføring/oppnevning av Studiekvalitetskomite

Mars: Årsrapport fra Studentombudet

April: UU-seminar

April: Interne insentivmidler og Uglepris

April/ Mai: Orientering om planer for opptaket

Juni: Melding om internasjonalisering

Sak 28/23 Deling av digitale læringsressursar

Orienterings- og drøftingssak

Til: Universitetets utdanningsutvalg

Fra: Studieavdelingen

Møte: 31. august 2023

Bakgrunn

Universitets- og høgskulerådet (UHR) oppretta ei arbeidsgruppe i oktober 2021. Arbeidsgruppa fekk i oppgåve å greie ut om problemstillingar knytt til opphavsrett og personvern i forbindelse med deling av digitale læringsressursar.

Arbeidsgruppa var leidd av førsteamanuensis Torger Kielland medan førsteamanuensis Liliia Oprysk var juridisk sekretær – begge frå juridisk fakultet ved UiB. I mai i år var arbeidet ferdigstilt og blei sirkulert til mellom andre UiB: [UHR, «Intern deling av digitale læringsressurser ved universiteter og høyskoler – En juridisk veileder»](#) (lenke direkte til PDF).

Rettleiaren har to hovuddelar, der den første delen går gjennom hovudlinjene i rettsreglane om opphavsrett, personvern og universell utforming som er særskilt relevante for undervisinga. Den andre delen er den faktiske rettleiaren. Dokumentet tar utgangspunkt i tre type-situasjonar:

- Strømming og opptak av undervising
- Deling og gjenbruk av materiale som tilsette og studentar har laga
- Bruk av opphavsrettsbeskytta materiale som tilhøyrer andre

Rettleiaren rettar seg til personar som ikkje har juridisk formalkompetanse, til dømes undervisaren, og går gjennom kva for spørsmål som vedkomande må ta stilling til i forbindelse med bruken av materialet.

Tematisk er det noko overlapp med ei utgreiing Kielland skreiv for UiB i 2018 kalla [«Opphavsrettslige problemstillinger ved digitalisering av undervising ved universitet og høyskoler»](#). Skilnaden er at rettleiaren dels er breiare om kva for juridiske problemstillingar som blir reist (personvern, universell utforming), og dels at arbeidet frå 2018 er *vesentleg* meir teoretisk og detaljert, og derfor også vesentleg mindre tilgjengeleg for personar som først og fremst vil halde ei førelesingsrekke.

Saka blir lagt fram for informasjon og drøfting. Svarer rettleiaren til dei behova som fagmiljøa har, og korleis bør rettleiaren gjerast kjent i organisasjonen?

**Sak 29/23 Bedømmelse av utdanningskompetanse i
forbindelse med opprykk til professor**

Presentasjon

Til: Universitetets utdanningsutvalg

Fra: UPED og Læringslaben v/Robert Grey jr.

Møte: 31. august 2023

Bakgrunn

Siden innføringen av nytt regelverk for pedagogisk kompetanse i 2019, har medlemmer av opprykkskomiteer ønsket seg ytterligere veiledning og klargjøring av hvordan dette påvirker vurderingen av søknader om opprykk til professor.

I samarbeid med UPED lager Læringslaben derfor en kort video som tar sikte på å veilede, klargjøre og besvare spørsmål ved vurdering og redegjøring av pedagogisk kompetanse for undervisere som ønsker det.

Videoen tar for seg følgende emner:

- Evalueringsprosessen
- De nasjonale retningslinjene og universitets egne retningslinjer
- Undervisningsportfoliens rolle i søknaden
- Vanlige fallgruver

Målet er at ressursen skal hjelpe å avklare regelverket og derigjennom styrke kvalitet og validitet i evaluering av pedagogisk kompetanse ved professoroppykk.

Sak 30/23 Akademisk redelegheit

Orienterings- og drøftings sak

Til: Universitetets utdanningsutvalg

Fra: Studieavdelingen

Møte: 31. august 2023

Bakgrunn

Bakgrunnen for denne saka er dels den høge grada av merksemd om fusk og korleis institusjonane kommuniserer om fusk til studentane. Og dels den [nye studieforskrifta](#), som universitetsstyret vedtok i juni men som ikkje tar til å gjelde før ved årsskiftet. Forskrifta seier at «Studenten er forventa å (...) oppfylle krav til akademisk redelegheit og integritet,» sjå § 4-3 (1) bokstav a. På møtet 14. juni 2023 diskuterte utdanningsutvalet korleis UiB skal handtere bruk av verktøy basert på kunstig intelligens (sjå [Sak 25/23](#)) og tilrådde mellom anna ein gjennomgang av UiB sine sentrale retningslinjer om akademisk redelegheit.

Studieavdelinga har gjort ei kartlegging av korleis UiB kommuniserer om desse temaa. Ein tentativ konklusjon er at UiB kommuniserer om dette på ein «negativ» måte: UiB har mange nettsider om fusk og konsekvensane det kan ha, og relativt lite om kva for positive forventingar vi har til studentane. Det er også mange «lag» av nettsider og dokument for studentane å ta stilling til:

- [Dette bør du vite om eksamen ved UiB | Studentsider | UiB](#)
- [Kva er fusk og kva konsekvensar får det? | Studiekvalitet | UiB](#)
- [Lær deg å bruke kilder riktig | Studentsider | UiB](#)
- [ABC ved mistanke om fusk | Ansatt sider | UiB](#)
- [Etikk i utdanningen | Studiekvalitet | UiB](#)

Det er dessutan eit behov for å infomere studentar og andre om dei særskilde utfordringane som bruken av generative språkmodellar har skapa, i daglegtalet ofte omtala som kunstig intelligens (KI).

Resultatet er éi nettside som handler om praktisk førebuing og praktiske spørsmål knytt til eksamensdagen, korleis ein går fram for å klage på forskjellige aspekt ved eksamen, mv. Nettsida tar utgangspunkt i den noverande sida [Dette bør du vite om eksamen ved UiB | Studentsider | UiB](#).

Ei ny nettside, kalla [«Fusk og redelegheit»](#) skal erstatte dei fire andre nettsidene i lista, ovanfor. Ho er ei ressurside om kjeldebruk, om samarbeid, siteringsteknikk, plagiat og hjelpemiddel (fusk), og om tilgrensande problemstillingar som bruk av KI. Studieavdelinga skal føye til ein del som tar føre seg bruk av generative språkmodellar som ChatGPT, inkludert rapporteringskrav og korleis ein skal henvise.

Sida lenkar i tillegg til tenesta [Søk & Skriv \(sokogskriv.no\)](#), som UiB ved universitetsbiblioteket deltek i. Ho viser også til emnet DIGI101 Digital kjeldekritikk. Desse ressursane gir innføring i studieteknikk, akademisk skriving, kjeldebruk og referansestilar (sjå universitetsbiblioteket sitt skriv nedst i dette saksnotatet).

I tillegg til dette har alle fakulteta ressursider om eksamen, med innhald som delvis overlappar med nettsidene til Studieavdelinga. Slike nettsider må fakulteta ha for å gi korrekt informasjon til

studentane sine. Samstundes vil overlappande nettsider med mykje innhald gjere det vanskelegare for studentane å setje seg inn i krava som gjeld, og dette kan vere ein fin anledning til å vurdere innhaldet i fakultetssidene.

Studieavdelinga planlegg også å utvikle ei ressurside retta primært mot studentar og vitskapleg tilsette, særleg emneansvarlege om redeleg bruk av generativ KI. Nettsida bør innehalde oppmoding til emneansvarlege og undervisarar til å kommunisere deira haldning til bruk av KI i emnet. Ho skal også ha informasjon om utfordringar som ligg i dei forskjellige eksamensformene og korleis oppgåver bør utformast for å unngå at gode svar kan genererast av slike verktøy.

Saka blir med dette lagt fram for Utdanningsutvalet til informasjon og drøfting.

UNIVERSITETET I BERGEN

Universitetets utdanningsutvalg

Sak 31/23 **Meritteringsordningen for fremragende
undervisning ved UiB**

Orienterings- og drøftings sak

Til: Universitetets utdanningsutvalg

Fra: Studieavdelingen

Møte: 31. august 2023

Bakgrunn

I juni 2017 vedtok universitetsstyret, etter anbefaling fra Utdanningsutvalget (UU-sak 16/17), å innføre en meritteringsordning ved UiB som gjør det mulig å anerkjenne både undervisere og undervisningsmiljøer som i spesielt høy grad bidrar til å heve kvaliteten i undervisningen ved institusjonen (styresak 60/17). Formålet med ordningen er at den, gjennom at undervisning i vid forstand anerkjennes og får ekstra oppmerksomhet, skal bidra til at arbeidet med undervisning videreutvikles og mer fremragende kvalitet skapes. At også undervisningsmiljøer kan få anerkjennelse, understreker at undervisning og utdanningskvalitet er et kollektivt ansvar avhengig av samarbeid.

Forslaget om å opprette en meritteringsordning, ble opprinnelig lansert av bioCEED, Senter for fremragende utdanning. Initiativet førte til at det i 2015 ble satt ned en arbeidsgruppe som fikk i oppgave å se på mulighetene for å implementere en meritteringsordning for fremragende undervisere ved UiB. Arbeidsgruppen leverte sin innstilling våren 2016, og samme år vedtok fakultetsstyret ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet å etablere en prøveordning for «meritterende undervisning», med basis i en modell fra Lunds Tekniska Høgskole.

UiB sitt pågående arbeid med å etablere en meritteringsordning, var i overensstemmelse med krav om oppretting av meritteringsordninger i UH-institusjoner som kom i 2017 gjennom Meld. St. 16 *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*. Her heter det at regjeringen vil stille: (...) *krav om at alle universiteter og høyskoler, alene eller sammen med andre, i løpet av to år skal ha etablert meritteringssystemer som bidrar til at arbeidet med å utvikle god undervisning verdsettes.* (Kap 1.5, s. 24, og Kap. 4.6, s.79).

Formålet med denne saken er å orientere om UiBs meritteringsordning, bakgrunnen for denne, og om de løsningene som fakultetene har valgt. Det er i tillegg ønskelig å få innspill på hvordan ordningene har fungert, og hvordan de bør videreutvikles.

Modell

For å sikre en god forankring ved de enkelte fakultetene, og for å sikre at deres særegne behov ble ivaretatt, ble det lagt opp til at fakultetene velger om de vil bruke hele eller deler av modellen og hvordan ordningen er implementert.

En fakultetsvis tilnærming er i tråd mer Kunnskapsdepartementets anbefaling i brev datert 23.06.2017, hvor det heter: *Erfaringer fra Norge og andre land tilsier at systemene må utvikles lokalt og tilpasses ulike fagområder.* I samme brev blir det videre lagt til grunn at kunnskap om hva som faktisk bidrar til studentenes læring må være bærende for utformingen av systemene. Samarbeid og deling må tillegges vekt når kriteriene for merittering utarbeides, og fagfellevurdering bør inngå i prosessen med tildeling av status som merittert underviser.

Med utgangspunkt i ovenstående og i arbeidsgruppens og utdanningsutvalgets forslag, vedtok styret følgende kriterier for UiBs meritteringsordning:

1. Fokus på studentenes læring
2. En klar utvikling over tid
3. En forskende tilnærming
4. En kollegial holdning og praksis.

Se [styresak 60-2017](#) s. 8 for nærmere konkretisering av kriteriene.

Fakultetsvise tilnæringer vedtatt

Meritteringsordningen ble etablert som en pilotordning som skulle evalueres. Formålet var blant annet å vurdere om det var grunnlag for at de fakultetsvise ordningene kunne standardiseres til en felles ordning, eller om det var mest hensiktsmessig med fakultetsvise tilpasninger.

I styresak 75/21 ble det redegjort for framdrift og modeller i arbeidet med meritteringsordninger ved fakultetene. I saken ble det orientert om fakultetenes grundige vurderinger i forkant av at deres respektive ordninger ble etablert, med utgangspunkt i eget fakultets behov. En del av fakultetene har også gjort noen tilpasninger underveis etter hvert som de har høstet erfaringer.

I saken ble det konkludert med at det ikke var vektige grunner til å gå bort ifra de fakultetsvise ordningene og over til en felles meritteringsordning som er lik for alle. Styret støttet opp om denne vurderingen, og vedtok den fakultetsvise tilnærmingen til utforming og oppfølging av meritteringsordningen som en permanent ordning.

Mer om de fakultetsvise tilnæringer

Fakultetene har valgt ulike tilnæringer til ordningen. Av styresak 75/21 går det fram at samtlige av fakultetene har etablert ordning for individuell merittering, mens tre av fakultetene i tillegg har etablert ordning for pedagogisk akademi; Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet (MN), Det humanistiske fakultet (HF) og Det medisinske fakultet (MED). MN og MED har ordninger der de meritterte underviserne inngår i de respektive fakultetenes pedagogiske akademi, mens ved HF kan undervisningsmiljøer søke om tittelen «fremragende undervisningsmiljø» og er uavhengig av personlig meritterte undervisere. Det Samfunnsvitenskapelige fakultet melder at fakultetet ikke har etablert et pedagogisk akademi som sådan, men at de har samlet de meritterte underviserne i Læringsdesignteamet.

Det er ulik praksis for belønning av meritterte undervisere. Ved KMD kan den meritterte underviseren velge å disponere en fastsatt sum etter avtale med instituttleder, eller to ukers frikjøp for videreutvikling av undervisningsprosjekt. De øvrige gir meritterte undervisere en lønnskompensasjon på rundt kr. 50 000,- i året. De fleste fakultetene gir statusen på permanent basis, mens Det Juridiske fakultet gir statusen for seks år, med mulighet for ytterligere forlenging i fire år.

Alle fakultetene har hatt flere utlysingsrunder. Det matematisk naturvitenskapelige fakultet har hatt ordningen lengst og har hatt i alt fire utlysingsrunder, som har resultert i 19 meritterte undervisere. Tallet for de øvrige fakultetene spenner fra 1- 9 meritterte undervisere. Ved utlysninger har det vanligvis vært mellom en fjerdedel og halvparten av søkerne som har oppnådd merittering. Per i dag er det i alt 43 meritterte undervisere ved UiB.

For nærmere informasjon om meritteringsordningene ved fakultetene, se: [Meritteringsordning for fremragende undervisere ved UiB](#)

Evaluering

MN-fakultetet tildelte status som meritterte undervisere for første gang i 2017, og hadde sin fjerde utlysning med tildeling våren 2023. Med dette som utgangspunkt har fakultetet nå satt i gang et arbeid med å evaluere sin ordning. Det er gått ut et spørreskjema til alle faste vitenskapelig ansatte med undervisning. Fokus i spørreskjemaet er blant annet på kriteriene for utlysning og ordningen med pedagogisk akademi.

Det tas sikte på å slutføre evalueringen i løpet av januar 2024.
Oddfrid Førland orienterer om evalueringen ved fakultetet.

Saken legges fram for til orientering og drøfting.

**Sak 32/23 Eksternfinansierte programmer: Rekruttering
av studenter fra land utenfor EØS og Sveits**

Orientering- og drøftingssak

Til: Universitetets utdanningsutvalg

Fra: Studieavdelingen

Møte: 31. august 2023

Bakgrunn

Stortinget vedtok i juni lov om endringer i universitets- og høyskoleloven om egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS¹ og Sveits. Dette gjelder i utgangspunktet gradsstudier og studenter som er omfattet av et institusjonelt utvekslingssamarbeid fritas. Institusjonene kan likevel kreve egenbetaling dersom dette ligger til grunn for utvekslingsavtalen. I tillegg kan departementet gi forskrift om unntak fra første ledd for studenter som er omfattet av et nasjonalt finansiert samarbeidsprogram, og for andre grupper av studenter.²

Unntak for studieavgift er i hovedsak innenfor NORPART-programmet, StAR (Students at Risk) og Erasmus Mundus felles mastergrad). Ut over dette er det ulike programmer som åpner for utveksling med land utenfor EU/EØS, både innenfor rammen av Erasmus+ og gjennom nasjonale virkemidler i regi av HK-dir og Norad.

Som følge av innføringen av studieavgift har UiB en betydelig reduksjon i opptaket av internasjonale helgradsstudenter. UiB fikk 3 428 søknader totalt i dette opptaket. 981 av søkerne svarte at de var villige til å betale studieavgift. Det ble sendt ut 181 tilbud og ca. 80 søkere takket "ja". Totalt er det per juli 2023 ca. 12 søkere som har betalt studieavgift og 6-7 søkere som har søkt om fritak fra studieavgift som ikke har blitt behandlet ennå.

Gjennomgang av HK-dirs virkemidler

Tidligere Forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moe har igangsatt en gjennomgang av virkemidlene i regi av HK-dir. I tilsvar til Riksrevisjonen i forbindelse med gjennomgangen av «Universiteta og høgskulane sitt arbeid med å vidareutvikle kvaliteten i studieprogramma» meldte Moe at han ville «vurdere nedskalering/utfasing av søknadsbaserte ordninger i HK-dir for å friggi ressurser til universitetene og høyskolene, slik at de selv kan ta det ansvaret for studiekvalitet og gjennomstrømming som de har i henhold til universitets- og høyskoleloven».³

I etterkant av Riksrevisjonens undersøkelse har Norpart-utlysningen som allerede var annonsert blitt trukket tilbake. Utlysningen som var varslet i forlengelsen av program for studentaktiv læring og arbeidslivsrelevans, og som var planlagt utlyst i juni, har blitt holdt tilbake. Samtidig utredes en mulig stipendordning etter modell fra andre skandinaviske land, og dette vil trolig inngå i HK-dir sitt innspill til statsbudsjettet for 2024. Norge er også forpliktet til deltagelse i Erasmus+ til og med 2027 gjennom EØS-avtalen. Fremtiden for programmer som blir finansierte av HK-dir, er uvisst, og det er foreløpig uklart om det kommer en egen stipendordning uavhengig eller innenfor eksisterende internasjonaliseringsprogrammer.

¹ EU, Norge, Liechtenstein og Island

² <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Beslutninger/Lovvedtak/2022-2023/vedtak-202223-118/?all=true>

³ <https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/NO-2022-2023/universiteta-og-hogskulane-sitt-arbeid-med-a-vidareutvikle-kvaliteten-i-studieprogramma.pdf>

Programmer for institusjonelt samarbeid utenfor EØS og Sveits

Ulike grupper studenter er unntatt fra kravet om studieavgift. Dette gjelder utveksling innenfor et institusjonelt samarbeid og i de tilfeller ordningen eksplisitt er unntatt. Dersom UiB skal rekruttere studenter fra utenfor EØS og Sveits er det flere muligheter innenfor ulike samarbeidsordninger.

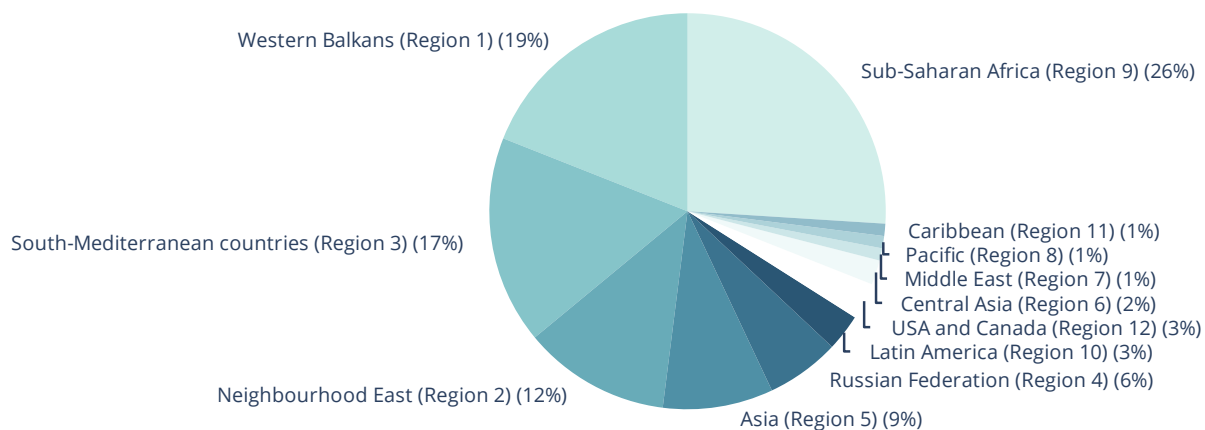
I disse ordningene er det også mulighet for stipender til innreisende studenter, noe som muliggjør rekrutteringen av studenter med færre økonomiske ressurser. Utveksling på delgrad er også fritatt, men det er foreløpig kun stipender til utveksling innenfor ulike eksterntfinansierte virkemidler.

En ulempe ved eksterntfinansierte virkemidler er manglende forutsigbarhet når det gjelder tildeling og videreføring. Samtidig er det flere av ordningene som tilrettelegger for å utvikle utdanningstilbudet i en retning som også kan ligge til grunn for fremtidig rekruttering enten gjennom delgradsmobilitet eller gjennom å utvikle et tilbud som også kan tiltrekke betalende studenter i fremtiden. Under er en oversikt over ulike virkemidler og UiBs deltagelse i disse.

Erasmus+ Global mobilitet

Gjennom Erasmus+ kan norske høyere utdanningsinstitusjoner søke midler for å finansiere inn- og utreisende studenter (fra Bachelor til PhD-nivå) og ansatte på utveksling utenfor programlandene i Erasmus+.⁴ Studenter kan reise på praksis eller studieutveksling i perioder på 2-12 måneder. Midlene er fordelt i ulike regioner og det er særlig mye midler til Afrika sør for Sahara, EUs naboregioner i sør og øst, samt Vest-Balkan. Tiltaket er mye mindre i størrelsesorden sammenlignet med Europeisk mobilitet, og finansierer mest innkommende mobilitet til Norge. Figuren under viser fordelingen mellom regioner.

Budsjettfordeling mellom regioner

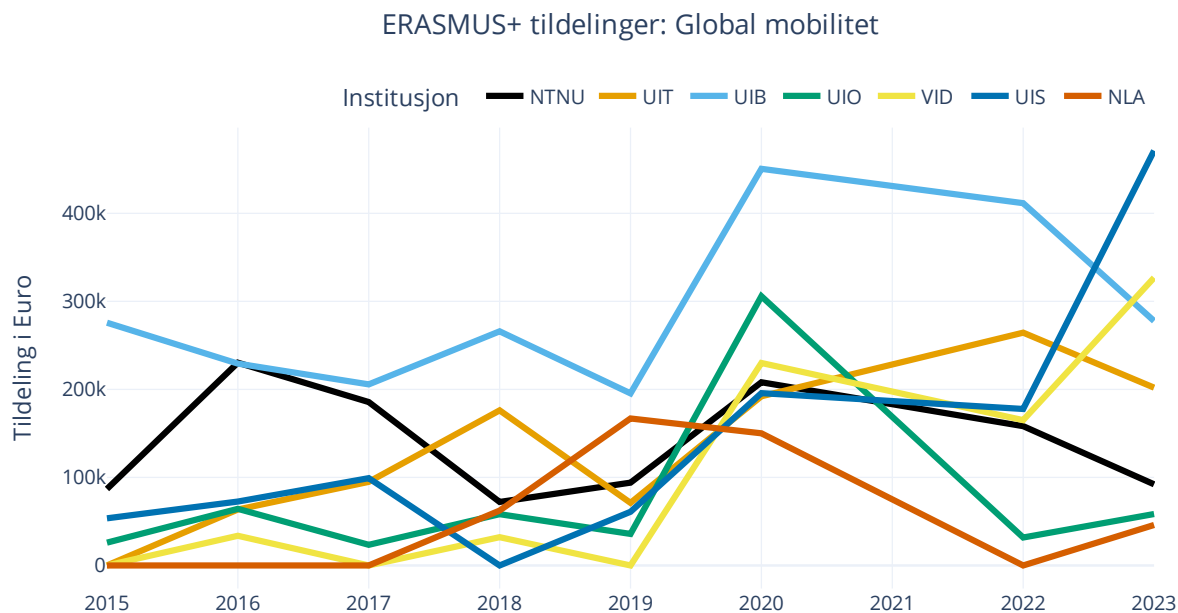

Midlene til den sørlige middelhavsregionen og Vest-Balkan er svært lett tilgjengelige. Det er større konkurranse i øvrige regioner, og særlig sterk konkurranse i enkelte av regionene med

⁴ Programlandene i Erasmus+ er EU/EØS, Nord-Makedonia, Serbia og Tyrkia som alle inngår i europeisk mobilitet.

lite midler som for eksempel USA og Canada. Det er midler for innreisende studenter fra Russland, men dette benyttes ikke av norske institusjoner i inneværende programperiode.

UiB var i programperioden fra 2014-2020 den norske institusjonen med størst deltagelse, men i den siste tildelingen har UiB fått mindre tildeling enn Universitetet i Stavanger (UiS) og VID vitenskapelige høyskole, som begge har hatt betydelig økning over tid. Figuren under viser UiBs uttelling sammenlignet med tidligere år, og sammenlignet med NTNU, UiT, UiO, VID, UiS og NLA.⁵ Utvalget er basert på sammenlignbare institusjoner og institusjoner som gjør det særlig godt i virkemiddelet.

Bakgrunn for svakere tildeling

I 2023 fikk UiB tildelt midler for samarbeid med Albania, Georgia, Aserbajdsjan, Ukraina, India og Palestina, mens vi ikke fikk støtte til søknadene om samarbeid med Sør-Afrika, Ghana, Etiopia, Colombia, USA og Canada. Variasjoner mellom institusjoner kan skyldes arbeid knyttet til mobilisering og med å heve kvaliteten på søknadene.

I søknadsprosessen sender UiB en samlet søknad per region og en slik søknad kan inneholde flere prosjekter. Søknader behandles per region, og et dårlig prosjekt innenfor en region kan påvirke den samlede vurderingen av søknaden. Ifølge en av ekspertene som har vurdert UiBs søknader over flere år, bør UiB i større grad sile ut svake prosjekter for å lykkes bedre. Det pekes på at enkelte fakultet (Jus) leverer gjennomgående gode søknader. Imidlertid er det per nå ingen prosess for å sile ut svake prosjekter, noe som kan gå på bekostning av andre fagmiljø som leverer gode prosjekter.

⁵ Prosjektene har varighet på tre år. Tallene i modellen viser den reelle deltagelse for ferdigstilte prosjekter (før 2019), mens for prosjekter som ikke er ferdigstilt vises tildelingen.

NORPART-programmet

Det norske partnerskapsprogrammet for globalt samarbeid, (NORPART) er et av få programmer som åpner for helgradsmobilitet fra det globale sør til Norge. Det innvilges inntil 6 millioner kroner per 4-årige prosjekt og inntil 400 000 kroner for fullgradsmobilitet for masterstudenter. Programmet skal bidra til

1. Styrket partnerskap for utdanning og forskning mellom samarbeidslandene og Norge
2. Økt kvalitet og internasjonalisering av akademiske programmer ved deltakende institusjoner
3. Økt gjensidig mobilitet for studenter mellom samarbeidslandene til Norge, inkludert mobilitet i forbindelse med arbeidspraksis.
4. Forbedret kvalitet i høyere utdanning i Norge og samarbeidslandene
5. Å utdanne kvalifiserte kandidater med kunnskap og ferdigheter som er relevante for arbeidsmarkedet, og som kan bidra til å løse lokale og globale utfordringer.

I tillegg til utveksling finansierer programmet aktiviteter som for eksempel felles utvikling av læreplaner, kurs og studieprogrammer, samt å forbedre undervisningsmetoder og materialer. Andre eksempler inkluderer å etablere systemer for godkjenning og anerkjennelse av utdanning fra samarbeidsinstitusjoner, samt å fremme studentdeltakelse i forskning.

UiB har hatt bedre suksessrate enn gjennomsnittet i sektoren, og fikk innvilget 3 av 12 søknader i 2018, og 4 av 17 i 2021. Det medisinske fakultetet har fått fem av syv innvilgede prosjekt.

NORPART ble utlyst i mai 2023, med frist i september. 29. juni ble UiB informert om at utlysningen utsettes til 2024. Mange av søkerne hadde da startet sitt arbeid med søknad og dialog med partnere. BOA-SA hadde arrangert søkerseminar, med gjest fra HK-dir uken før, og hadde etablert en prosess for søknadsstøtte.

UTFORSK og INTPART

UTFORSK og INTPART er programmer for samarbeid med institusjoner i Brasil, Canada, India, Japan, Kina, Sør-Afrika, Sør-Korea og USA. Begge programmene følger opp Panorama-strategien, og vektlegger samspill mellom utdanning og forskning, koblinger til arbeids- og næringsliv, studentmobilitet og samspill med EUs rammeprogrammer.

UTFORSK forvaltes av HK-dir og har en ramme på 3 millioner kroner per 4-årige prosjekt. Det har som mål å styrke internasjonale partnerskap og øke kvaliteten og relevansen i studieprogrammene ved deltakende institusjoner. Målene oppnås gjennom gjensidig studentmobilitet, kobling mellom utdanning og forskning, felles utdanningsaktiviteter, kunnskapsutvikling og -deling, internasjonale læringsmiljøer, innovative læringsmetoder og utvikling av kurs og programmer som bidrar til å nå FNs bærekraftsmål.

INTPART er 5-årige prosjekt med en ramme på 10 millioner kroner per prosjekt. Det forvaltes av Forskningsrådet og HK-dir i samarbeid og retter seg alle typer Forskningsorganisasjoner. I tillegg til Panorama-landene har tidligere utlysninger også inkludert Tyskland og Frankrike. Målet er å etablere langsiktige internasjonale partnerskap som styrker kvaliteten på høyere utdanning og forskning i Norge, sterkere koblinger mellom høyere utdanning og forskning, og samarbeid med næringslivet og offentlig sektor der det er relevant. For å kunne søke midler må søkerne allerede ha fått innvilget et fagfelleverdert prosjekt INTPART-prosjektet vil bygge videre på.

Studenter på utveksling innenfor rammene av disse samarbeidsprosjektene kan motta stipender. INTPART vil trolig lyses ut i 2023, men den pågående gjennomgangen av forskningssystemet kan mulig påvirke dette. Det var planlagt en utlysning for UTFORSK i 2024, men på grunn av den pågående prosessen rundt HK-dirs virkemidler er dette usikkert.

UiB har deltatt i begge programmer. I den siste INTPART-utlysningen var ikke UiB koordinator for noen av prosjektene, mens to prosjekter ble innvilget i den siste UTFORSK-utlysningen.

NORHED

Norad er ansvarlig for NORHED-programmet som støtter universitetspartnerskap for akademisk samarbeid mellom nord-sør. Programmet som har som mål å styrke kapasiteten til høyere utdanningsinstitusjoner i utviklingsland for høyere kvalifiserte kandidater, økt kvalitet i forskning, samt mer inkluderende høyere utdanning. Prosjektene tar utgangspunkt i partnerinstitusjonenes identifiserte behov og kontekstuell relevans. Prosjekter kan ha en varighet på enten tre eller seks år, og det er en øvre ramme på 20 millioner per prosjekt.

NORHED-programmet er i hovedsak tilgjengelig for UD's prioriterte samarbeidsland (Colombia, Etiopia, Ghana, Indonesia, Malawi, Mocambique, Myanmar, Nepal, Palestina, Sør-Sudan, Tanzania, Uganda), men andre land kan også være med i prosjektene. Det åpner for utveksling for studenter på master og PhD-nivå, samt ansatte. Helgradsmobilitet er mulig, men det er ikke ønsket av hensyn til kapasitetsbygging av institusjoner i sør.

UiB er den norske institusjonen med flest prosjekter, og har totalt 14 prosjekter i den siste utlysningen med en samlet ramme på 290 millioner kroner. Den nåværende programperioden går fra 2021-2026. Det blir trolig ingen ny utlysning før tidligst 2027.

Erasmus+ Kapasitetsbyggingsprosjekter

Gjennom kapasitetsbyggingsprosjekter i Erasmus+ kan høyere utdanningsinstitusjoner og andre relevante organisasjoner, samarbeide om å modernisere og internasjonalisere høyere utdanning. Prosjektene er rettet mot institusjons- eller systemnivå i såkalte ikke-tilsluttede tredjeland, altså land utenfor EU og Norge. Dette er multilaterale prosjekter som består minst to institusjoner fra henholdsvis EU/EØS (eller tredjeland tilsluttet Erasmus+) og aktuelle partnerland for kapasitetsbygging. Det er tre typer prosjekter: småskala, kapasitetsbygging på institusjonsnivå og kapasitetsbygging på systemnivå som også involverer offentlige myndigheter i det aktuelle partnerlandet. Avhengig av type prosjekt kan man få innvilget mellom 200 000 og 1 million euro for treårige prosjekt. I 2023 var det også en separat utlysning for å bygge opp et digitalt læringssystem for Ukraina, med ramme 5 000 000 euro til et prosjekt. Årlig utlyses det rundt 1 milliard kroner til Erasmus+ kapasitetsbyggingsprosjekt.

Prosjektene kan inkludere mobilitetsmidler, men det er ikke et mål i seg selv, og hovedfokus er kapasitetsbygging i tredjeland. UiB er partner i et kapasitetsbyggingsprosjekt, og har svakere deltagelse enn sammenlignbare institusjoner i Norge. Imidlertid har det vært økt søkning til programmet, med søknader der UiB både er koordinator og partner for 2023-utlysningen. En institusjon kan kun få innvilget maksimalt to koordinerte prosjekt per utlysning (årlig).

Fagmiljøene som har søkt har fått tilbud om støtte fra Studieavdelingen, og noen prosjekter har benyttet dette tilbudet.

Fellesgrader og Erasmus Mundus felles master (EMJM)

Fellesgrader er institusjonelle utdannings samarbeid innebærer at minst én annen institusjon samarbeider om en grad, og institusjonen står dermed fritt til å unnta studieavgift. Dobbelgrader

er en type fellesgrad. I de fleste type fellesgrad og dobbeltgradsamarbeid tar institusjonene opp egne studenter, og veksler mellom to eller flere institusjoner.

Erasmus Mundus er imidlertid en fellesgrad der man har felles opptak av studenter utenfor EU/EØS. De blir utviklet og gjennomført av et i partnerskap av minst tre høyere utdanningsinstitusjoner fra tre ulike land. Minst to av institusjonene må være fra et Erasmus+ programland. EMJM-programmet involverer ofte også partnere utenfra akademia. EU gir finansiering både for gjennomføringen av disse programmene og for å tilby konkurransedyktige stipend til de beste studentene globalt. Prosjektene som blir innvilget har en varighet på 6 akademiske år, som dekker minst 4 utgaver av masterprogrammet, og studenter for et stipend på 1400 euro per måned. Det tilbys også midler til designfasen av studieprogrammene, inntil 55 000 euro for 15 måneder.

UiB hadde i tidligere år flere Erasmus Mundus-programmer, men i de senere årene har det ikke blitt søkt om midler. En bakgrunn for dette kan være at programmene var svært administrativ tunge. Programmet har blitt forenklet i de senere årene, men innebære trolig fortsatt betydelig administrasjon. Det er fritak fra studieavgift for Erasmus Mundus, men etter endt prosjekt kan det bli utfordrende å opprettholde rekrutteringen til programmet.

Students at Risk (StAR)

"Students at Risk" (StAR) er et program som gir studenter som har opplevd forfølgelse, trusler eller utkastelse fra sin utdanningsinstitusjon, på grunn av deres fredelige aktivisme for menneskerettigheter og demokratisk endring, en mulighet til å fullføre sin utdanning i utlandet. Med en akademisk grad og et internasjonalt nettverk er studentene bedre rustet til å fortsette kampen for menneskerettigheter og demokrati i sitt eget land.

UiB er aktiv i programmet og i 2023 tilbød UiB plasser til 10 av 38 studenter i programmet, fra henholdsvis Sudan, Afghanistan, Eswatini, Zimbabwe og Russland.

Oppsummering og vurderinger

UiB har gjennomgående lyktes godt i nasjonale programmer som muliggjør rekruttering av studenter fra utenfra EØS og Sveits. Når det gjelder EU-programmene har det vært relativt lite søkning. Dette til tross for stor grad av sammenfall mellom nasjonale og europeiske ordninger, som for eksempel NORHED og Erasmus+ kapasitetsbygging. I tillegg er det stor variasjon innad på UiB både når det gjelder mobilisering og suksessrate.

Siden BOA for utdanning ble etablert har vi forsøkt å informere systematisk om alle muligheter for eksternfinansiering. UiB har blant annet lyktes med å få finansiering til et Erasmus+ samarbeidsprosjekt, og det er flere søkere til Erasmus+ kapasitetsbygging, der søknadsbehandlingen ikke er ferdigstilt. Vi forventet mange søknader til program for studentaktiv læring/arbeidslivsrelevans, og for NORPART var det etablert en prosess for å støtte søkere, og svært mange søkere var allerede i gang da søknaden ble utsatt. I tillegg har Studieavdelingen gitt veiledning knyttet til muligheter for rekruttering av studenter fra land utenfor EØS og Sveits.

I og med at fremtiden for de nasjonale virkemidlene er uavklart er det særlig viktig å nå ut med muligheter i Erasmus+, og etablere gode prosesser for søknader. Formatet på disse søknadene er ulike og mer krevende enn de nasjonale ordningene. God søknadsstøtte og gode prosesser er derfor enda mer avgjørende.

I tillegg til å økte antall søknader, er det like viktig å løfte kvaliteten på de søknadene som blir sendt. Både for Erasmus+ kapasitetsbygging i tidligere år, global mobilitet i 2023 og for INTPART og UTFORSK som er nasjonale programmer tilsier resultatene at kvaliteten ikke var like høy som for andre ordninger der UiB lykkes svært godt relativt til andre institusjoner. Det er også store variasjoner mellom fagmiljø. Dette tilsier et potensial for økt strategisk bruk av virkemidlene.

Når det gjelder studenter fra land utenfra EØS og Sveits innebærer studieavgift at ordningene som gir unntak for avgift blir mer attraktive. Samtidig er dette i hovedsak konkurranseutsatte midler med begrenset varighet. Dette gir usikkerhet rundt muligheter for videre finansiering, og dersom enkelte miljøer og studieprogrammer blir for avhengige av eksterne midler kan det skape utfordringer på sikt.

Mange av ordningene som er beskrevet i notatet tilbyr muligheter for å videreutvikle og for å designe studieprogrammer i samarbeid med institusjoner globalt, i tillegg til å tilrettelegge for utveksling. Dette kan også innebære en mulighet for å etablere nye former for internasjonalt samarbeid som også er bærekraftig etter endt finansiering.

Saken legges med dette fram til informasjon og drøfting.

UNIVERSITETET I BERGEN

Universitetets utdanningsutvalg

Sak 33/23 Erasmus+ midtveiseevaluering

Orienterings- og drøftingssak

Til: Universitetets utdanningsutvalg

Fra: Studieavdelingen

Møte: 31. august 2023

Bakgrunn

EU gjennomfører nå midtveiseevaluering av Erasmus (2021-2027) og en evaluering av forrige Erasmus+ programperiode (2014-2020). Prosessen er et viktig ledd i forberedelsen av neste programperiode, og et referansegrunnlag i forberedelsen og politiske diskusjoner rundt programmet. Det gjennomføres etter planen en åpen høring i tredje kvartal 2023 med frist i tredje eller fjerde kvartal.

Den åpne høringen vil trolig være svært detaljert og basert på spørreskjema. Mange av spørsmålene vil være teknisk-administrativt utformet og knyttet til den administrative innretningen av programmet. Det vil også være noen åpne tekstfelt. I tillegg er det mulig å utforme et eget posisjonsnotat for å gi mer overordnede og strategiske innspill til programmet. UiB vil også bli konsultert gjennom nettverk og organisasjoner vi deltar i, deriblant Coimbra- og Utrecht-nettverkene, og EUA har allerede gjennomført en konsultasjon der UiB bidro. En etablert posisjon vil styrke våre bidrag i disse prosessene, samt i arbeidet mot beslutningstakere i Kunnskapsdepartementet og i EU. KD forbereder også et posisjonsnotat.

Dette saksdokumentet gir innledningsvis en kort innføring i Erasmus+, informasjon rundt diskusjonene i forrige programperiode, og tar avslutningsvis opp viktige spørsmål UiB bør ta stilling til i forbindelse med høringen.

Kort om Erasmus+

Erasmus+, EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, er verdens største utdanningsprogram. Programmet har stor europeisk betydning, og politisk interesse i de tre sentrale EU-institusjonene.

Erasmus-programmet var fra starten i 1987 et program for utveksling i høyere utdanning, både for studenter og senere ansatte. Det er fortsatt fundamentet for internasjonalisering i høyere utdanning, og en driver for Bologna-prosessen og nå det europeiske utdanningsområdet. Det har gradvis utviklet seg til et stort rammeprogram som dekker hele utdanningsløpet, fra barnehage, til og med PhD og voksenopplæring. Det har en enkel struktur med tre hovedtiltak; mobilitet, samarbeidsprosjekter og politikktutforming. Under hvert av disse finnes enkelttiltak som dekker en eller flere utdanningssektorer. Programmet blir delvis forvaltet *desentralt* gjennom nasjonalkontor i hvert av landene i programmet (HK-dir i Norge) og delvis *sentralt* fra Europakommisjonen.

Erasmus+ har en internasjonal dimensjon som omfatter nærmest alle land utenfor programlandene EU/EØS, Tyrkia, Nord-Makedonia og Serbia. Det er betydelige midler til globalt samarbeid både gjennom utveksling og partnerskap. Mye av midlene til Erasmus+ overføres fra EUs utenriks- og bistandsbudsjett og er rettet mot spesifikke regioner.

Erasmus+ er det største eksternfinansierte virkemiddel for kvalitetsutvikling i høyere utdanning i Norge. Det bidrar til kvalitetsutvikling gjennom

- bidrag til undervisning gjennom utvikling av læringsmateriale og utvikling og gjennomføring av undervisningsopplegg og metoder, veiledning eller studieprogram i **samarbeid** med internasjonale samarbeidspartnere
- **mobilitet** ved at individer reiser ut og får erfaringer/kompetanse fra utdanningsinstitusjoner eller arbeidsplasser i utlandet i form av andre kurs/fagkunnskap og internasjonal erfaring i tillegg til utvikling av språklige og generisk ferdigheter
- **utvikling av politikk, regelverk, systemer** som bidrar til kvalitetsutvikling og gir mulighet for at elever, studenter og ansatte kan studere og undervise på tvers av landegrensene.
- **kunnskapsdeling** gjennom deltagelse i internasjonale nettverk

Noen utfordringer ved programmet

Det er en stor grad av konsensus ved følgende utfordringer til programmet:

- Programmet har en tverrsektoriell tilnærming på tvers av alle utdanningsnivåer, samt ungdom og skole. Samtidig er det svært ulike vilkår og behov i høyere utdanning og de andre av sektorene, og et samlet program byr også på noen utfordringer. Dette inkluderer blant annet evalueringspraksis, små rammer og en vektlegging av samspill på tvers av sektorene. Synergier mellom forskning og utdanning, som kjennetegner høyere utdanning, vektlegges i mindre grad enn synergier mellom utdanningssektorer.
- Mange ordninger, små midler og mye arbeid som følge av omfattende søknadsprosesser.
- Mangelfulle digitale løsninger for Erasmus mobilitet og stor administrativ belastning.

Forventede diskusjoner rundt programmet

Basert på den politiske prosessen rundt innværende programperiode og pågående diskusjoner i EU og nasjonalt forventes følgende tema å få særlig oppmerksomhet i Brussel:

- Uenighet rundt økonomisk ramme. Medlemsstatene er tilbakeholdne, samtidig som EU-institusjonene og sektoren ønsker en betydelig økt ramme til programmet.
- Forholdet mellom inkludering av mange deltagere og excellence, og hvordan man vektlegger ulike ordninger i programmet. Dette påvirker også de enkeltet utlysningenes ramme.
- Hvor stor andel av midlene som skal forvaltes desentralt av nasjonalkontor (HK-dir i Norge) versus forvaltning av midlene på sentralt EU-nivå.
- Antall utlysninger i programmet
- Programmets overordnede prioriteringer for europeisk utdanningspolitikk.

I norsk kontekst forventes det diskusjoner rundt norsk deltagelse i programmet, særlig som følge av forventet økt budsjett, og som følge av dette en økt kontingent. En følge av utredelse av programmet er at norske studenter kan måtte betale studieavgift for utveksling også innenfor EU/EØS.

Saken legges med dette fram til orientering og drøfting.